

BETÆNKNING

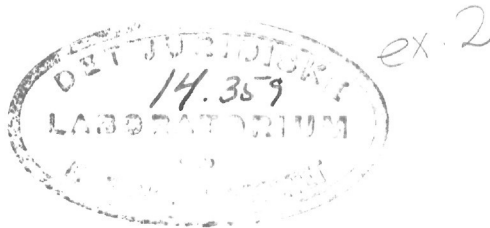
vedrørende

ARBEJDSSTIDEN VED OPDRAGELSESHJEMMENE

afgivet af

det af socialministeriet den 4. juli 1961

nedsatte udvalg

BETÆNKNING NR. 308

1962

INDHOLDFORTEGNELSE

I. Indledning	3
II. Historisk redegørelse og gældende regler.	4
A. Normalarbejdstid	4
B. Inspektionstillæg	5
C. Vederlag for overarbejde.	6
III. Udvalgets bemærkninger og indstillinger.	8
A. Normalarbejdstid	8
B. Inspektionstillæg	9
C. Vederlag for overarbejde.	10
D. Særlige tillæg	11
E. Overgangsordning	11
IV. Oversigt over forslagernes økonomiske konsekvenser.	12

I. Indledning

Den 4. juli 1961 nedsatte socialministeriet et udvalg til behandling af spørgsmålet om arbejdstiden for det fast ansatte personale ved private, anerkendte opdragelseshjem, herunder om, hvorledes en eventuel nedsættelse af arbejdstiden vil kunne gennemføres, og om eventuel ydelse af overarbejdsbetaling.

Baggrunden for udvalgets nedsættelse var en henvendelse fra Danske Børnesagsarbejders Sammenslutning om, at arbejdstiden for det fast ansatte personale ved anerkendte opdragelseshjem ændres således, at de til enhver tid gældende bestemmelser om arbejdstiden for statens tjenestemænd følges, og at arbejdstiden for det nævnte personale fra den 1. april 1961 at regne fastsættes til 45 timer om ugen.

Udvalget fik følgende sammensætning:

Kontorchef i socialministeriet

Asger Friis, formand.

Direktør for børne- og ungdomsforsorgen

Holger Horsten.

Fg. kontorchef i finansministeriet

Hans C. Fedders.

Godsejer *Axel Horsens*,

udpeget af Børnesagens Fællesråd.

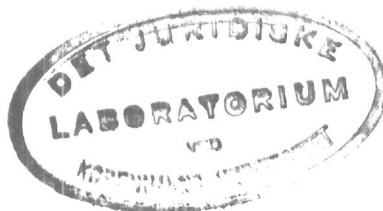
Forstander *Agner Olsen*,

udpeget af Danske Børnesagsarbejders Sammenslutning.

Til sekretær i udvalget udpegedes sekretær i socialministeriet *Erling Harboe-Jepsen*.

Da det måtte antages, at udvalgets indstillinger også ville få betydning for tjenestemændene ved statshjemmene, har landbrugsbestyrer *G. Henningsen*, statsungdomshjemmet Sølager, deltaget i udvalgets sidste møder som repræsentant for »Foreningen for tjenestemænd ved statsoptagelseshjemmene og statsungdomshjemmene under socialministeriet«, der er tilsluttet stats-tjenestemændenes centralorganisation II.

Udvalget har behandlet spørgsmålet i 9 møder og afgiver herefter nedenstående betænkning, hvorom der er opnået enighed i udvalget.

II. Historisk redegørelse og gældende regler

A. Normalarbejdstid.

I en betænkning af 1943, afgivet af et af arbejds- og socialministeriet i 1941 nedsat udvalg, oplyses det, at en systematisk undersøgelse af forholdene på forskellige kategorier af opdragelseshjem havde vist, at medarbejderne gennemsnitlig arbejdede 66—68 timer pr. uge. Dette anså udvalget for ganske ubilligt, ligesom man befrygtede, at arbejdet ikke kunne udføres forsvarligt med en sådan arbejdstid.

Udvalget fandt, at arbejdets art på dette område ikke gjorde det muligt at indføre en maksimal arbejdsdag, men udvalget fremsatte forslag om en *normal arbejdsuge på 54 timer*, hvilket timetal svarede til den for statens tjenestemænd da gældende tjenestetidsnorm b.

I dette timetal skulle være indbefattet tid til nødvendige forberedelser og andet for gerningen nødvendigt arbejde (f. eks. regnskabsvæsen). For lærere fandt udvalget, at 1/6 af undervisningstiden måtte anses for passende til forberedelse, ligesom der for håndværkslærere (faglærere) måtte afsættes 2 timer ugentlig til regnskabsvæsen og kundebehandlinger. For så vidt medarbejdernes arbejdsdag var spredt over særlig lang tid af døgnet, burde der tilstræbes en ordening, hvorefter dette blev godtgjort med indtil 3 timer ugentlig.

Disse principper kunne dog efter udvalgets opfattelse kun gennemføres ved de *større institutioner*. I de helt *små institutioner*, i hvilken forbindelse der navnlig tænkte på *børnehjemmene*, der nærmest måtte sidestilles med private hjem, ville det efter udvalgets opfattelse ikke være muligt - eller ønskeligt - at opstille en egentlig arbejdsplan for personalet. Man måtte derfor indskrænke sig til at fastslå, at arbejds-

forholdene ved de små institutioner burde være de bedst mulige, og at der uanset institutionens størrelse altid burde være en kvalificeret medarbejder, som kunne træde i lederens sted, når denne var fraværende.

Endvidere gjorde der sig efter udvalgets opfattelse særlige forhold gældende med hensyn til *lærlingehjemmene*, hvor eleverne var borte fra hjemmet i adskillige timer daglig. Det ville heller ikke her være rimeligt at begrænse arbejdstiden til 54 timer ugentlig under hensyn til, at arbejdstiden ved disse hjem i ganske særlig grad består i vagttjeneste, hvor som regel kun et fåtal af eleverne er til stede. Udvalget indskrænkede sig for denne gruppe af hjem til at foreslå, at der til hvert hjem knyttedes en afløsningsassistent, således at forstanderen og assistenten kunne få en rimelig fritid.

Der blev ikke umiddelbart på grundlag af denne betænkning fastsat nogen arbejdstidsnorm for medarbejderne ved opdragelseshjemmene, men i skrivelse af 1. juli 1946 fremkom socialministeriet med en indstilling over for finansudvalget om lønnings- og normeringsforhold for det ved private, anerkendte opdragelseshjem — med undtagelse af skole- og ungdomshjem - ansatte personale. I denne indstilling, der hvilede på betænkningens forslag, udbad man sig adgang til at fastsætte normeringerne ud fra en 54 timers arbejdsuge. Det var dog ikke tanken at pålægge opdragelseshjemmene at anvende denne norm, men at overlade til opdragelseshjemmene at bestemme, hvorvidt der skulle ske ændringer i den bestående normering. Normeringen skulle på den ene side begrænses opad af forslagene i indstillingen af 1943, på den anden side skulle overinspektionen have adgang til at kræve normeringen forøget, hvis den eksisterende

de normering skønnedes uforsvarlig. Der var herved set bort fra de ganske små private opdragelseshjem, der nærmest må sidestilles med private plejehjem, hvor en arbejdstidsbegrænsning næppe kunne gennemføres. Folketingets finansudvalg tiltrådte arbejds- og socialministeriets indstilling ved skrivelse af 11. juli 1946 (aktstk. nr. 689).

For skole- og ungdomshjemmene blev der med finansudvalgets tilslutning i skrivelse af 14. maj 1947 (aktstk. nr. 631) fastlagt en normeringsplan, der byggede på tilsvarende retningslinier.

Ved lov nr. 53 af 27. februar 1947 om forøget offentlig støtte til anerkendte opdragelseshjem var det i øvrigt i § 3, stk. 2, blevet bestemt, at reglerne for aflønning af ledere og medarbejdere ved de nævnte hjem skulle fastsættes med tilslutning fra folketingets finansudvalg i overensstemmelse med principperne i lov nr. 301 af 6. juni 1946 om statens tjenestemænd. I § 3, stk. 1, blev det endvidere bestemt, at de til gennemførelse af en forbedret normering og forbedring af lønningerne til ledere og medarbejdere ved anerkendte, private opdragelseshjem - bortset fra private skole- og ungdomshjem - nødvendige beløb skulle stilles til rådighed på de årlige bevillingslove.

Senere er det med hensyn til arbejdstiden ved opdragelseshjemmene i betænkning nr. 124 af 1955 vedrørende børneforsorgens lønforhold, afgivet af et af socialministeriet i 1954 nedsat udvalg - i forbindelse med spørgsmålet om betaling for overarbejde — udtalt, at det vil være meget vanskeligt at fastsætte en arbejdstidsnorm inden for børneforsorgen, idet arbejdets karakter er så forskelligartet, såvel inden for det enkelte opdragelseshjem som opdragelseshjemmene imellem. F. eks. vil arbejdstiden på lærlinge-hjemmene ofte væsentligt overstige arbejdstiden på de øvrige typer af opdragelseshjem, idet en væsentlig del af arbejdet ved lærlinge-hjemmene dog består i rådighedstjeneste, der ikke stiller samme krav til medarbejdernes arbejdsindsats som arbejde, hvor pågældende skal beskæftige eleverne.

I denne forbindelse peges der endvidere på, at hensynet til de i hjemmene anbragte børn medfører, at man formentlig skal være varsom med at fastsætte en normal højeste arbejdstid ved opdragelseshjemmene, idet et sådant forhold kan medvirke til at udviske opdragelseshjemme-

nes karakter af hjem og gøre dem mere institutionsprægede.

På den anden side udtales det i betænkningen, at arbejdet i opdragelseshjemmene normalt er så krævende, at det vil være uforsvarligt gennem en længere periode at pålægge den enkelte medarbejder overarbejde, selvom medarbejderne af hensyn til betalingen måtte være interesseret i at have overarbejde.

Udvalgets konklusion er dog, at der bør indføres en adgang til betaling for overarbejde under særlige omstændigheder, og når arbejdstiden klart har oversteget den i normeringsplanen forudsatte normalarbejdstid på 54 timer om ugen, jfr. nedenfor under C.

Retningslinierne for de ovenfor nævnte normeringsplaner blev uændret lagt til grund ved fastsættelsen af normeringen efter lønrevisionen i 1958, jfr. socialministeriets cirkulære af 17. august 1959 vedrørende aflønning, normering og klassificering af stillinger ved anerkendte, private og kommunale opdragelseshjem.

For tjenestemænd ved statshjemmene er normeringen fastsat ved normeringsloven af 1958, § 262, der bygger på tilsvarende retningslinier.

B. Inspektionstillæg.

I en af lønningskommissionen af 1943 afgivet betænkning foreslås det, at der ydes såvel forstandere som lærere og medhjælpere ved *statsopdragelseshjemmene* et ikke-pensionsgivende inspektionstillæg i anledning af, at der påhviler disse medarbejdere et betydeligt inspektionsarbejde ved siden af deres øvrige gerning.

Dette forslag blev optaget i tjenestemandsløven af 1946, § 907, hvor inspektionstillægget blev fastsat til 480 kr. årligt for tjenestemænd i 1. lønningsklasse a og b og 360 kr. årligt for tjenestemænd i 1. lønningsklasse c samt 2.-5. lønningsklasse og 300 kr. årligt for tjenestemænd i 6. lønningsklasse.

Et tilsvarende inspektionstillæg blev med tilslutning af finansudvalget i skrivelse af 14. maj 1947 (aktstk. nr. 631) tillagt ledere og medarbejdere ved *skole- og ungdomshjemmene*, som hidtil havde været aflønnet efter tilsvarende regler, som gjaldt for statens tjenestemænd.

For medarbejdere ved *andre private opdragelseshjem* blev der med virkning fra 1. april 1946 fastsat følgende regler (overinspektionens cirkulære af 30. september 1946):

- a. Der tillagdes medarbejdere ved fredshjem, sinkehjem, lærlinge-hjem, børnehjem og op-tagelseshjem et *midlertidigt* inspektionstil-

læg, der for 1. lønningsklasse a udgjorde 330 kr. årligt, for 1. lønningsklasse b samt 2.-5. lønningsklasse 240 kr. årligt og for 6. lønningsklasse 210 kr. årligt.

Disse satser svarede til ca. 2/3 af de satser, der var fastsat for medarbejdere ved statshjemmene.

b. Der blev derimod ikke tillagt medarbejdere ved spædbørnehjem og optagelseshjem for spæde børn inspektionstillæg.

Efter vedtagelse af lov nr. 53 af 27. februar 1947 om forøget offentlig støtte til anerkendte, private opdragelseshjem, § 3, stk. 2, blev der fastsat endelige regler for udbetaling af inspektionstillæg, jfr. socialministeriets cirkulære af 20. februar 1948.

Der blev for de ovenfor under a nævnte medarbejdere fastsat et inspektionstillæg, der androg 480 kr. årligt for ledere med en begyndelsesløn på 5.700 kr., 360 kr. årligt for de øvrige ledere samt lærere og faglærere og 300 kr. årligt for assistenter og praktiske medhjælpere, d. v. s. på linie med inspektionstillæggene for statshjemmenes og skole- og ungdomshjemmenes personale.

Til de under b nævnte medarbejdere blev der fastsat et inspektionstillæg på 360 kr. årligt for ledere og 300 kr. årligt for medarbejdere.

Disse tillæg blev fastsat med virkning fra 1. april 1946, jfr. socialministeriets cirkulære af 20. februar 1948, side 5, jfr. side 13.

Efter at der ved lov nr. 184 af 20. maj 1952 om midlertidigt løntillæg m. v. til statens tjenestemænd var fastsat regler om dyrtidsregulering af bestillingstillæg, godkendte folketingets finansudvalg ved skrivelse af 13. januar 1953, at inspektionstillæggene ved de private opdragelseshjem sidestilles med bestillingstillæg i henseende til dyrtidsregulering.

På grundlag af en indstilling fra det tidligere nævnte udvalg vedrørende børneforsorgens lønforhold (betænkning 124/1955) tiltrådte folketingets finansudvalg i skrivelse af 15. december 1955 (aktstk. nr. 152), at der blev ydet et ekstra - midlertidigt - inspektionstillæg til ledere og medarbejdere ved *alle* opdragelseshjem (herunder statshjemmene), foreløbigt gældende for 1 år fra 1. april 1955.

Dette tillæg blev for de i 1.-3. lønningsklasse ansatte ledere og medarbejdere ved opdragelseshjem — bortset fra spædbørnehjem og optagelseshjem for spæde børn - fastsat til 420 kr. for ansatte i 4. og 5. lønningsklasse til 300 kr. og for ansatte i 6. lønningsklasse til 120 kr.

For så vidt angår ledere og medarbejdere ved spædbørnehjem og optagelseshjem for spæde børn blev det ekstra inspektionstillæg til ledere fastsat til 300 kr. og til medarbejdere 120 kr.

Dette midlertidige inspektionstillæg blev godkendt for 1 år ad gangen, indtil der efter lønrevisionen i 1958 blev fastsat nye regler for aflønning af personalet ved opdragelseshjemmene, jfr. lov om normering og klassificering af stats-tjenestemandstillinger § 263 og socialministeriets cirkulære af 17. august 1959:

Der ydes herefter forstandere og medarbejdere et ikke-pensionsgivende inspektionstillæg, der for forstandere og medarbejdere i 3., 7., 10. og 13. lønningsklasse samt lønningsklasse A udgør 750 kr. årlig, for forstandere og medarbejdere i 14., 15., 17., 18. og 20.-24. lønningsklasse samt lærerlønningslovens 2., 3. og 4. lønningsklasse 900 kr. årlig og for forstandere i 25. og 27. lønningsklasse 1200 kr. årlig.

De nævnte beløb er med virkning fra 1. april 1961 forhøjet med 5 % på tilsvarende måde som honorarer og bestillingstillæg.

I henhold til de almindelige regler forhøjes beløbene med det til enhver tid gældende procenttillæg til de på finansloven opførte honorarer.

C. Vederlag for overarbejde.

Den omstændighed, at der rent faktisk arbejdedes mere end 54 timer om ugen, gav oprindeligt ikke vedkommende medarbejder krav på ekstrabetaling, selv ikke ved institutioner, der havde valgt at fastlægge normeringen på grundlag af en 54 timers arbejdsuge.

På grundlag af den nævnte betænkning fra 1955 tiltrådte finansudvalget imidlertid ved skrivelse af 15. december 1955 (aktstk. nr. 152), at der for finansåret 1955/56 af en begrænset bevilling på 20.000 kr., hvoraf 2.000 kr. til statshjemmene, kunne ydes *vederlag én gang for alle* til såvel ledere som medarbejdere ved opdragelseshjemmene for beordret *overarbejde i anledning af vakance i normerede stillinger*. Det var herved forudsat, at der normalt kun kunne tages hensyn til tjeneste ud over en ugentlig arbejdstid på 54 timer, ligesom der kun kunne ydes vederlag i tilfælde, hvor overarbejde androg *mindst 1 time i gennemsnit daglig* i den pågældende periode.

For finansåret 1956/57 tiltrådte finansudvalget i skrivelse af 14. februar 1957 (aktstk. nr. 187), at der fastsattes bestemte satser for over-

arbejde, idet betalingen for overarbejde herefter ikke skulle holdes inden for en begrænset bevilling og have karakter af afrundet vederlag én gang for alle; overarbejdsbetalingen var derimod stadig begrænset til overarbejde i anledning af vakance og forudsatte stadig gennemsnitlig 1 times arbejde daglig i den pågældende periode.

De nævnte takster for overarbejde blev fastsat således:

1. Medarbejdere i 1.-3. lønningsklasse: kr. 5,00 + sædvanligt honorartillæg.
2. Faglærere i 4. og 5. lønningsklasse: kr. 6,20 uden tillæg.
3. Øvrige medarbejdere: kr. 5,57 uden tillæg.

De nævnte takster svarede for 1. gruppes vedkommende til de for lærere gældende, jfr. undervisningsministeriets cirkulære af 3. januar 1950, § 1, stk. 1 b, om betaling for tilfældige vikartimer eller ekstratimer, medens den for gruppe 2 fastsatte betaling svarede til den af finansministeriet til assistenter og overassistenter godkendte overtimebetaling, ligesom den for

gruppe 3 fastsatte overtimebetaling svarede til overtimebetalingen for kontorassistenter og kontorister i statens tjeneste.

For finansåret 1957/58 tiltrådte finansudvalget i skrivelse af 23. oktober 1957 (aktstk. nr. 48), at der fastsattes overtidsbetaling efter lignende regler som for 1956/57, jfr. i øvrigt overinspektionens cirkulære af 6. november 1957 (gældende til 31. marts 1958), hvor taksterne kr. 6,20 og kr. 5,57 dog i overensstemmelse med forhøjelsen af overarbejdsbetalingen til assistenter, overassistenter, kontorassistenter og kontorister var forhøjet til kr. 6,48 og kr. 5,83.

Spørgsmålet om overtidsbetaling har ikke siden været forelagt bevillingsmyndighederne.

Direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen har siden 1. april 1958 fulgt de i finansministeriets cirkulære om særlige ydelser fastsatte takster, jfr. senest finansministeriets cirkulære af 22 juni 1961. Den ovenfor nævnte begrænsning for betaling for overarbejde gælder dog stadig.

III. Udvalgets bemærkninger og indstillinger

A. Normalarbejdstid.

Som det fremgår af redegørelsen foran under afsnit II. A., er der ikke fastsat nogen højeste arbejdstid for personalet ved opdragelseshjemmene, men normeringen af stillinger ved de enkelte hjem er fastsat ud fra hensynet til at muliggøre en 54 timers arbejdsuge, svarende til den indtil 1958 gældende højeste tjenestetidsnorm for statens tjenestemænd (tjenestetidsnorm b). Rent faktisk har det ved enkelte hjem været muligt inden for de ved normeringen givne rammer at anvende en kortere arbejdsuge end den nævnte, i visse tilfælde en 48-timers uge, medens arbejdstiden omvendt ved en række hjem normalt overstiger 54 timer ugentlig.

Efter at tjenestetidsnorm b er bortfaldet, og efter at den hidtidige tjenestetidsnorm a (208 timer mdl., svarende til gennemsnitlig 8 timer daglig eller 48 timer ugentlig) for statens tjenestemænd ved finansministeriets cirkulære af 30. januar 1961 er nedsat til 195 timer månedlig (svarende til gennemsnitlig 45 timer ugentlig), har Danske Børnesagsarbejders Sammenslutning, som nævnt foran under afsnit I, fremsat anmodning om, at arbejdstiden for det fast ansatte personale ved anerkendte opdragelseshjem ændres således, at de til enhver tid gældende bestemmelser for statens tjenestemænd følges, og at arbejdstiden for det nævnte personale fra den 1. april 1961 at regne fastsættes til 45 timer om ugen.

Udvalget har overvejet, om der for personalet ved opdragelseshjemmene måtte være grundlag for at fastsætte en egentlig højeste tjenestetid, således at de i forbindelse hermed stående regler bliver gældende for dette personale. På samme måde som det i 1954 nedsatte udvalg vedrø-

rende børneforsorgens lønforhold (side 20 i betænkning nr. 124 af 1955) har udvalget imidlertid fundet, at arbejdets karakter er så forskelligartet, såvel inden for det enkelte opdragelseshjem som opdragelseshjemmene imellem, at det vil være vanskeligt at fastsætte en højeste tjenestetid, ligesom udvalget finder, at hensynet til de i hjemmene anbragte børn kræver, at man bør være varsom med at fastsætte en højeste arbejdstid for personalet ved opdragelseshjemmene. Udvalget har derfor ikke ment at burde foreslå indført en højeste tjenestetid for området.

Det er dog udvalgets opfattelse, at det forhold, at der ikke for det nævnte personale gælder nogen højeste tjenestetid, ikke bør medføre, at der stadig pålægges personalet arbejde ud over, hvad der er normalt for tjenestemænd, jfr. herved også den af udvalget af 19. september 1958 angående de for statens tjenestemænd gældende regler om arbejdstid m. v. herom afgivne udtalelse (side 14 i betænkning nr. 276 af 1961). Normeringen af antallet af faste stillinger ved opdragelseshjemmene bør derfor i overensstemmelse med den i finansministeriets cirkulære af 30. januar 1961, afsnit I, pkt. B, 2, indeholdte bestemmelse foregå ud fra det synspunkt, at de arbejdsmæssige krav, der stilles til personalet, er af nogenlunde samme omfang som de arbejdsmæssige krav, der stilles til statens tjenestemænd i almindelighed. *Udvalget indstiller derfor, at der foretages en gennemgang af normeringsplanerne for opdragelseshjemmene med henblik på at fastsætte normeringen ved hvert enkelt hjem med udgangspunkt i en arbejdstid på 195 timer månedlig (gennemsnitlig 7½ time daglig eller 45 timer ugentlig) for den enkelte medarbejder.*

Ved fastlæggelsen af normeringsplanerne bør

der tages hensyn til arbejdets effektivitet. Udvalget finder i denne forbindelse anledning til at bemærke, at visse arbejdsopgaver - som f.eks. ventetid ved elevs hjemkomst og nattevagter (vågevagter), der ikke kræver egentligt arbejde (patruljering), men som forudsætter, at den pågældende medarbejder er vågen — må anses for rådighedstjeneste, således at tjenesten ikke fuldt ud medregnes i arbejdstiden. Sådantjeneste vil kunne omregnes til fuld tjeneste efter tilsvarende regler, som er fastsat i finansministeriets cirkulære af 30. januar 1961, afsnit I.A.7., (³/₄ af tjenestetiden medregnes, når vedkommende medarbejder må opholde sig på tjenestestedet, 1/3 når pågældende kan opholde sig i sit hjem eller på sit værelse).

Udvalget skal endvidere henstille, at man ved fastlæggelsen af nye normeringsplaner tilstæber, at den af arbejdstidsnedsættelsen nødvendiggjorte personaleudvidelse i det omfang, pædagogiske hensyn tillader det, begrænses bl.a. ved omlægning af tjenesterne.

For de ved opdragelseshjemmene ansatte lærere gør der sig særlige forhold gældende. Fler-tallet af opdragelseshj emme har ikke egne skoler, idet børnene fra hjemmene modtager undervisning i de stedlige skoler. Et mindre antal hjem - i det væsentlige hjem for særligt vanskelige eller svagt begavede børn og unge - har dog skoler inden for hjemmets rammer. Det har været et princip, som kun er fraveget ved et par af disse hjem, at det læreruddannede personale ikke blot har forestået skoleundervisningen, men tillige har deltaget i beskæftigelsen og opdragelsen af børnene og de unge uden for skoletiden. Det er over for udvalget oplyst, at det af behandlingsmæssige grunde anses for meget værdifuldt, at det læreruddannede personale også i fremtiden deltager i det almindelige opdragende arbejde på linie med det øvrige pædagogiske personale, og der har under hensyn hertil i udvalget været rejst spørgsmål om eventuelt at fastsætte en vejledende regel for, hvorledes lærernes arbejde i almindelighed bør fordeles mellem egentlig skoleundervisning og det opdragende arbejde uden for undervisningstimerne. Udvalget har dog ikke ment at burde stille forslag herom, idet man finder, at tilrettelæggelsen af lærernes arbejde må afhænge af forholdene ved det enkelte hjem.

For så vidt angår de egentlige undervisningstimer er udvalget af den opfattelse, at der - under hensyn til, at det pligtige timetal for lærere i folkeskolen er fastsat til 32 timer ugentlig med

adgang til reduktion på grund af omregning af undervisningstimer, bl.a. ved specialundervisning af børn, der på grund af talevanskeligheder, svagt syn, svag hørelse, små evner eller læsevanskeligheder ikke med tilstrækkeligt udbytte kan følge den almindelige undervisning — bør finde en omregning sted. *Udvalget finder, at omregningen — alle forhold taget i betragtning — kan fastsættes således, at 2 af de egentlige skoleplaner omfattede undervisningstimer regnes lig med 3 normale arbejdstimer.*

Med hensyn til det af Danske Børnesagsarbejderes Sammenslutning fremsatte ønske om, at fremtidige reguleringer af arbejdstiden for statstjenestemændene automatisk får virkning for det normerede personale ved de anerkendte opdragelseshj em, bemærkes, at det efter udvalgets opfattelse ikke på forhånd kan anses for givet, at eventuelle tjenestetidsreguleringer inden for statstjenestemændenes område uden videre bør overføres på opdragelseshj emmenEs personale. Udvalget finder derfor ikke at kunne stille forslag om en automatisk virkende regel som den foreslåede. Udvalget forudsætter imidlertid, at spørgsmålet om en regulering af arbejdstiden inden for det heromhandlede område optages på ny, såfremt der finder en almindelig regulering af arbejdstiden sted for statstjenestemændenes vedkommende, og at der følges samme retningslinier ved fastsættelsen af normeringerne ved de private opdragelseshj em som ved statens opdragelseshjem.

B. Inspektionstillæg.

Som nævnt foran under afsnit II.B. ydes der for tiden forstandere og medarbejdere ved de anerkendte opdragelseshj em et ikke-pensionsgivende inspektionstillæg af følgende størrelse:

forstandere og medarbejdere i 3., 7., 10. og 13. lønningsklasse og lønningsklasse A, 750 kr. årlig,

forstandere og medarbejdere i 14., 15., 17., 18. og 20.—24. lønningsklasse samt i lærerlønningslovens 2., 3. og 4. lønningsklasse, 900 kr. årlig,

forstandere i 25. og 27. lønningsklasse, 1200 kr. årlig,

hvortil i alle tilfælde kommer for tiden 5 % af grundbeløbet samt det sædvanlige honorartillæg, for tiden 120 %.

Dette tillæg har hjemmel i forsorgslovens § 157, stk. 7 (efter 1. april 1962 § 92, stk. 7,

i lov af 31. maj 1961 om børne- og ungdomsfor-
sorg), hvorefter der ydes ledere og medarbejdere et ikke-pensionsgivende inspektionstillæg, hvis størrelse fastsættes med tilslutning fra folketingets finansudvalg, jfr. herved normerings- og klassificeringsloven af 7. juni 1958, § 263, stk. 1, for så vidt angår statsopdragelseshjemmene.

Det har ikke hidtil været præcist fastslået, hvad dette tillæg skal dække. Udvalget finder det naturligt, at tillægget betragtes som vederlag for forskudt arbejdstid, arbejde på søn- og helligdage, delt arbejdstid og lejlighedsvis overarbejde, d.v.s. overarbejde i andre tilfælde end angivet nedenfor under afsnit C, samt som godtgørelse for de med hjemmenes ofte afledes beliggenhed følgende ulemper. Inspektionstillægget må efter udvalgets opfattelse tillige anses at indeholde vederlag f.eks. for faglærernes kundeforhandlinger i det omfang, disse ikke kan holdes inden for normal arbejdstid, for indtil 2 sovevakter om ugen, hvor medarbejderen kan opholde sig i sin bolig, men har tilladelse til at sove (jfr. nedenfor under D), og for personalemøder, konferencer med forældre, værge, læge, skole, arbejdsplads, børneværn m.v. og efterværnsarbejde i det omfang, dette ikke kan holdes inden for normal arbejdstid.

Udvalget finder på dette grundlag ikke anledning til at foreslå en ændring af de gældende inspektionstillæg for medarbejdere.

Danske Børnesagsarbejderses Sammenslutning har imidlertid fremsat forslag om, at der sker en forhøjelse af inspektionstillæggene til forstandere ved opdragelseshjemmene. Forslaget begrundes dels med, at ændringerne i forsorgslovens børneværnsafsnit i 1958 og de nye behandlingsmæssige metoder, der forudsætter et større samarbejde mellem børnenes forældre, børneværnet og opdragelseshjemmene, har medført en forøgelse af forstandernes arbejdsbyrde, dels med, at det administrative arbejde stadig forøges.

Udvalget kan tiltræde disse synspunkter og skal foreslå, at inspektionstillægget for forstandere i 13. lønningsklasse forhøjes med 450 kr., for forstandere i 15., 17., 18. og 20.-24. lønningsklasse med 600 kr. og for forstandere i 25. og 27. lønningsklasse med 900 kr., således at inspektionstillæggene for forstandere herefter udgør:

1200 kr. årligt for forstandere i 13. lønningsklasse;

1500 kr. årligt for forstandere i 15., 17., 18. og 20.-24. lønningsklasse; og
2100 kr. årligt for forstandere i 25. og 27. lønningsklasse.

Det er en forudsætning for ydelse af disse tillæg, at forstanderen ikke vederlægges for eventuel vagtjeneste (jfr. nedenfor D).

C. Vederlag for overarbejde.

Efter de hidtil gældende regler har der, som det fremgår af fremstillingen foran under afsnit U.C. kun været adgang til at yde vederlag for overarbejde, når det drejer sig om beordret arbejde ud over en ugentlig arbejdstid på 54 timer, forårsaget af vakance i normerede stillinger, og når dette overarbejde har andraget mindst 1 time i gennemsnit daglig i den pågældende periode.

Det er udvalgets opfattelse, at man under hensyn til den særlige karakter af arbejdet ved opdragelseshjemmene også i fremtiden bør begrænse de tilfælde, hvor der finder en særlig konstatering sted af udført overarbejde med den virkning, at der ydes vederlag herfor. *Udvalget finder dog, at der fremtidig ud over tilfælde af overarbejde som følge af vakance også bør kunne ydes vederlag for arbejde, der for måneden strækker sig udover en gennemsnitlig ugentlig arbejdstid på 45 timer i de tilfælde, hvor overarbejdet skyldes ferie af mere end 3 dages varighed eller sygdom blandt det normerede personale* — dog under forudsætning af, at overarbejdet er beordret og kontrollabelt, og at det den enkelte dag har andraget mindst 1 time.

En forudsætning for at yde vederlag for overarbejde i tilfælde af ferie og sygdom må det iøvrigt være, at der på hjemmene føres ferielister og sygelister, at der straks afgives sygemelding til forstanderen, og at der afgives lægeattest efter 3 dage.

Det er endelig en forudsætning, at der alene ydes vederlag for den del af overarbejdet, der ligger ud over 5 timer inden for en måned, idet der herved må bortses fra den del af overarbejdet, der er godtgjort med fritid, jfr. nedenfor.

Det forudsættes iøvrigt, at der, såfremt arbejdet i en periode (f.eks. om sommeren) overstiger 195 timer om måneden, og dette i en anden periode (f.eks. om vinteren) modsvares af mindre arbejde, alene ydes vederlag for den del af arbejdet, der, når de nævnte perioder ses under

ét, har ligget ud over en gennemsnitlig arbejdstid på 195 timer mdl. (gennemsnitlig 45 timer ugentlig).

Efter udvalgets opfattelse bør der fortsat ikke åbnes adgang til at yde vederlag for mere tilfældigt arbejde ud over 45 timer ugentlig. Vederlag for overarbejde af denne art må anses for indeholdt i inspektionstillægget (jfr. ovenfor B), men i overensstemmelse med det under A udtalte bør normeringen fastsættes således, at arbejde ud over det forudsatte omfang kun undtagelsesvis skulle blive nødvendigt, bortset fra tilfælde af vakance, ferie eller sygdom.

Udvalget skal iøvrigt henstille, at det f.eks. ved rimelige omlægninger af tjenesterne eller antagelse af vikarer så vidt muligt undgås, at der i det hele taget anvendes overarbejde, ligesom udvalget forudsætter, at overarbejde i videst muligt omfang godtgøres ved, at vedkommende medarbejder får erstatningsfritid, når arbejdsforholdene tillader det, dog senest inden udløbet af den følgende kalendermåned, således at eventuelle vederlag først kan ydes efter udløbet af denne frist.

Såfremt kontant vederlag herefter skal ydes, bør dette efter udvalgets opfattelse ske i form af vederlag én gang for alle, således at overarbejdets omfang og de af finansministeriet til enhver tid godkendte satser for overtidsbetaling for statstjenestemænd danner grundlag for vederlagets fastsættelse.

Vederlag for overarbejde bør efter udvalgets opfattelse kunne ydes til alle medarbejdere - bortset fra ledere - og således, at vederlaget for alle medarbejdere, der aflønnes i højere lønningsklasser end 15. lønningsklasse fastsættes på grundlag af den for tjenestemænd i 15. lønningsklasse fastsatte overarbejdsbetaling. For lærernes vedkommende henvises til det i afsnit A anførte om omregning af egentlige undervisningstimer.

D. Særlige tillæg.

Danske Børnesagsarbejderes Sammenslutning har under hensyn til det indgreb, der ved beordrede sovevagter foretages i medarbejdernes fritid, stillet forslag om, at der ydes særskilt vederlag herfor. Udvalget finder dog som nærvnt ovenfor under B, at vederlag for indtil 2 sovevagter om ugen, hvor medarbejderen kan opholde sig i sin bolig, må anses for indeholdt i inspektionstillægget. Udvalget finder derimod, at der bør ydes vederlag for de sovevagter i egen bolig, der ligger ud over 2 om ugen, samt

for de sovevagter, hvor medarbejderen skal opholde sig i et vagtværelse. *Udvalget skal derfor foreslå, at der fremtidig for disse vagter ydes medarbejderen et vederlag, der fastsættes til 5,25 kr. + det til enhver tid gældende honorartillæg.*

Da der ved spædbørnehjemmene gør sig det særlige forhold gældende, at vagterne ved disse hjem er af væsentlig længere varighed end ved de øvrige opdragelseshjem, idet de omfatter tidsrummet fra kl. 18 om aftenen til kl. 6 om morgenen, *skal udvalget endvidere foreslå, at der ud over vederlaget for sovevagt fremtidig ydes medarbejdere ved spædbørnehjemmene et vederlag for tilkaldevagt om aftenen, og at dette vederlag pr. vagt fastsættes til 1,75 kr.+ det til enhver tid gældende honorartillæg.*

E. Overgangsordning.

Danske Børnesagsarbejderes Sammenslutning har fremsat ønske om, at den foran under A omhandlede fastsættelse af arbejdstiden ved de anerkendte opdragelseshjem får virkning fra samme tidspunkt som nedsættelsen af arbejdstiden for statstjenestemændene og folkeskolens lærere m.fl. , d.v.s. fra 1. april 1961.

Udvalget finder, at dette ønske i princippet bør imødekommes, således at medarbejderne ved opdragelseshjemmene ligestilles med andre tjenestemænd, der har opnået tjenestetidsnedsættelse. Da der imidlertid vil gå nogen tid, før der kan opstilles normeringsplaner, der bygger på en 45-timers arbejdsuge, ligesom nedsættelse af arbejdstiden først kan gøres effektiv, efterhånden som yderligere personale kan antages, har udvalget fundet det rimeligt, at der i overgangstiden gives adgang til at udbetale en godtgørelse til medarbejdere for arbejde ud over det forudsatte omfang, når dette overarbejde skyldes den for ringe normering ved hjemmet. Der bør dog ikke på dette grundlag kunne ydes vederlag for overarbejde, der ligger ud over den hidtil gældende normalarbejdstid på 54 timer om ugen.

Udvalget forudsætter, at overarbejde også i overgangstiden i det omfang, pædagogiske hensyn tillader det, begrænses bl.a. ved omlægning af tjenesterne, og at overarbejde så vidt muligt godtgøres ved senere frihed, jfr. iøvrigt ovenfor under C.

Udvalget finder, at vederlag for arbejde ud over 45 timer, men inden for 54 timer om ugen i overgangstiden, bør ydes på samme måde som nævnt oven for under C.

IV. Oversigt over forslagenes økonomiske konsekvenser

En nøjagtig opgørelse af den påkrævede personaleforøgelse (jfr. III A) eller omfanget af eventuelt nødvendigt overarbejde (jfr. III C) har ikke kunnet foretages, idet de ved selve tjenestetidsforkortelsen nødvendiggjorte personaleudvidelser m.v. som nævnt ovenfor (III A) efter udvalgets opfattelse bør søges reduceret ved rationaliseringsforanstaltninger.

Direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen har oplyst, at den samlede størrelse af det vederlag, der efter udvalgets opfattelse bør ydes i overgangstiden (jfr. III E), i finansåret 1961/62 vil andrage 5,75 mill. kr., fordelt med 4,47 mill. kr. på statskassen, 1,13 mill. kr. på kommunerne og 0,15 mill. kr. på institutionerne. Dette beløb vil dog begrænses, efterhånden som der kan ansættes yderligere normeret personale, ligesom en større andel af udgiften vil falde på kommunerne i 1962/63 og eventuelt senere år end i 1961/62.

For så vidt angår inspektionstillæggene (jfr.

III B) vil en merudgift til medarbejdere alene kunne henføres til normering af flere tjenestemandstillinger, medens forhøjelsen af inspektionstillæggene til forstandere vil medføre en merudgift på ca. 445.000 kr. om året.

Direktoratet før børne- og ungdomsforsorgen har udtalt, at der ikke kan foretages en nøjagtig beregning af de udgifter, som en gennemførelse af en sovevagsordning som foreslået ovenfor under III D vil medføre, idet det ikke uden en nærmere undersøgelse er muligt at skønne over, i hvilket omfang medarbejderboligernes beliggenhed muliggør sovevagt i egen bolig, og om, i hvilket omfang den enkelte medarbejder er villig til at påtage sig sovevagt. Direktoratet vil skønsmæssigt anslå udgiften til ca. 500.000 kr. om året.

Direktoratet har endelig udtalt, at en gennemførelse af en tilkaldevagtordning ved spædbørnehjemmene vil medføre en maximumudgift på ca. 67.000 kr. om året.

København, den 9. marts 1962.

Hans C. Fedders

A. Friis
formand

Gunnar Henningsen

A. Horsens

Holger Horsten

Ag. Olsen

Erling Harboe-Jepsen.